journal of sociological context
sosyolojik bağlam dergisi

Sosyolojik Bağlam 7/2 (Ağustos 2026), 225-248 Araştırma Makalesi

Bedeni Yeniden Kurgulamak: Tüp Mide Ameliyatı, Damga ve Öznel Deneyimler

Mehmet Tayanç | 0000 0002 9365 2272 | mehmet.tayanc@siirt.edu.tr

Siirt Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji, Siirt, Türkiye

https://ror.org/05ptwtz25

Sabahat Ölçer | 0000-0002-3124-8039 | sabahat.oelcer@hs-ruhrwest.de

Ruhr Batı Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Bilgisayar Bilimleri Enstitüsü, İnsan Odaklı Teknoloji Geliştirme Bölümü, Bottrop, Almanya

https://ror.org/02nkxrq89

Öz

Bu çalışmanın temel amacı, bireylerin tüp mide ameliyatı kararlarını yalnızca biyomedikal gerekçelerle değil, aynı zamanda toplumsal, duygusal ve normatif faktörlerle ilişkilendirerek anlamlandırmaktır. Tüp mide ameliyatı kararının arka planında yatan toplumsal baskılar, bireylerin duygusal kırılma noktaları ve modern toplumun dayattığı beden normları gibi unsurlar derinlemesine incelenmiştir. Çalışma nitel bir araştırma şeklinde tasarlanmıştır. Önceden hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla 19 kişi ile yüz yüze ve online görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler tematik analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Bulgular, tüp mide ameliyatı olan bireylerin bu süreci yalnızca sağlık açısından değil, aynı zamanda sosyal, duygusal ve psikolojik bir çözüm arayışı olarak değerlendirdiğini ortaya koymaktadır. Sosyal yaşamdan dışlanma, toplumsal rolleri yerine getirememe ve yakın çevreyle olan ilişkilerde yaşanan aksaklıklar, ameliyat kararının arkasında yatan temel motivasyonlar arasında yer almıştır. Ameliyat sonrası döneme ilişkin bulgular ise fiziksel dönüşümün bireyler üzerinde çok boyutlu etkiler yarattığını göstermektedir. Araştırmanın genel sonuçları, tüp mide ameliyatının yalnızca bir sağlık müdahalesi olarak değil, aynı zamanda bireylerin toplumsal görünürlükleri, sosyal kabul düzeyleri ve bireysel benlik algıları üzerinde köklü değişimlere neden olan bir süreç olarak ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler

Beden Sosyolojisi, Tüp Mide Ameliyatı, Obezite, Damga, Modernite

Atıf Bilgisi

Tayanç, Mehmet – Ölçer, Sabahat. "Bedeni Yeniden Kurgulamak: Tüp Mide Ameliyatı, Damga ve Öznel Deneyimler". *Sosyolojik Bağlam Dergisi* 7/2 (Ağustos 2026), 225-248.

https://doi.org/10.52108/2757-5942.7.2.1

Geliş Tarihi	08.06.2026
Kabul Tarihi	24.07.2026
Yayım Tarihi	15.08.2026
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Çalışma için Siirt Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 07.12.2023 tarih ve 709 toplantı kararıyla etik kurul onayı alınmıştır. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – Turnitin
Etik Bildirim	dergi@sosyolojikbaglam.org
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Yapay Zekâ Kullanımı	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zekâ tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazar(lar) tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir.
Yazar Katkıları	Araştırmanın Tasarımı: Yazar-1 (%60) - Yazar-2 (%40) Veri Toplanması: Yazar-1 (%80) - Yazar-2 (%20) Araştırma - Veri Analizi – Doğrulama: Yazar-1 (%40) - Yazar-2 (%60) Makalenin Yazımı: Yazar-1 (%80) - Yazar-2 (%20) Metnin Tashihi ve Geliştirilmesi: Yazar-1 (%50) - Yazar-2 (%50)

Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC-ND 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

journal of sociological context
sosyolojik bağlam dergisi

Journal of Sociological Context 7/2 (August 2026), 225-248 Research Article

Reconstructing the Body: Sleeve Gastrectomy, Stigma, and Subjective Experiences

Mehmet Tayanç | 0000 0002 9365 2272| mehmet.tayanc@siirt.edu.tr
Siirt University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Sociology, Siirt, Türkiye
https://ror.org/05ptwtz25

Sabahat Ölçer | 0000-0002-3124-8039 | sabahat.oelcer@hs-ruhrwest.de
Ruhr West University of Applied Science, Institute of Computer Science, Department of Human-Centered Technology Development, Bottrop, Germany
https://ror.org/02nkxrq89

Abstract

The main purpose of this study is to make sense of individuals' decision to undergo gastric sleeve surgery not only in terms of biomedical considerations but also in relation to social, emotional, and normative factors. To this end, the study provides an in-depth examination of the factors underlying the decision to undergo gastric sleeve surgery, including social pressures, individuals' emotional turning points, and the body norms imposed by modern society. The study was designed using qualitative research methods. Face-to-face and online interviews were conducted with 19 participants using a pre-prepared semi-structured interview form. The data were analyzed using thematic analysis. The findings revealed that individuals who underwent sleeve gastrectomy viewed the process not only as a means of improving their health but also as a search for a social, emotional, and psychological solution. Exclusion from social life, the inability to fulfil social roles, and difficulties in relationships with members of one's immediate social circle were among the primary motivations underlying the decision to undergo surgery. Findings relating to the postoperative period show that physical transformation has multidimensional effects on individuals. Overall, the results of the study suggest that gastric sleeve surgery should be considered not merely as a medical intervention but also as a process that causes radical changes in individuals' social visibility, levels of social acceptance, and self-perceptions.

Keywords

Body Sociology, Gastric Sleeve Surgery, Obesity, Stigma, Modernity

Citation

Tayanç, Mehmet – Ölçer, Sabahat. "Reconstructing the Body: Sleeve Gastrectomy, Stigma, and Subjective Experiences". *Journal of Sociological Context* 7/2 (August 2026), 225-248.

https://doi.org/10.52108/2757-5942.7.2.1

Date of Submission	08.06.2026	
Date of Acceptance	24.07.2026	
Date of Publication	15.08.2026	
Peer-Review	Double anonymous review - Two External Reviewers	
Ethical Statement	Ethical approval for this study was obtained from the Siirt University Ethics Committee with the meeting number 709 dated 07.12.2023. It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.	
Similarity Check	Done – Turnitin	
Conflict of Interest	No conflicts of interest have been declared.	
Complaints	dergi@sosyolojikbaglam.org	
Use of Artificial Intelligence	No artificial intelligence-based tools or applications were used in the preparation of this study. All content of the study was produced by the author(s) in accordance with scientific research methods and academic ethical principles.	
Author Contributions	Conceptualization	Author-1 (%60) - Author-2 (%40)
	Data Curation	Author-1 (%80) - Author-2 (%20)
	Investigation - Analysis - Validation	Author-1 (%40) - Author-2 (%60)
	Writing	Author-1 (%80) - Author-2 (%20)
	Writing – Review & Editing	Author-1 (%50) - Author-2 (%50)

Copyright & License: Authors of articles in the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC-ND 4.0.

Giriş

Modern toplumda beden, yalnızca biyolojik bir varlık değil,[1] aynı zamanda toplumsal kimliğin[2], kültürel normların ve bireysel deneyimlerin taşıyıcısı olarak çok katmanlı bir anlam taşır.[3] Obezite ise bu çok katmanlı yapının merkezine yerleşen ve bireylerin sadece sağlık durumunu değil, toplumsal görünürlüğünü, özgüvenini ve sosyal ilişkilerini etkileyen karmaşık bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.[4] Bu yüzden, son yıllarda yaygınlaşan cerrahi uygulamalar, sadece tıbbi bir müdahale olmaktan çıkıp, aynı zamanda toplumsal baskıların, damgalanmaların, bireysel baş etme stratejilerinin ve kültürel normların etkisiyle şekillenen bir dönüşüm sürecinin parçası olmuştur. Böylelikle beden, Baudrillard deyişiyle[5]; sağlık, perhiz, tedavi, arzu gibi ifadelerin yanı sıra, türlü toplumsal buyrukların uygulandığı birer objeye dönüşmüştür. Bu süreci anlamak açısından ise biyoiktidar kavramı açıklayıcı bir çerçeve sunmaktadır. Foucault'ya göre modern toplum, bireyin bedenini sadece tedavi edilecek bir nesne olarak değil, aynı zamanda disiplin altına alınması ve normlara uygun hale getirilmesi gereken bir varlık olarak konumlandırmaktadır.[6] Carolan ise, bu durumun yalnızca bireysel tercihlerle açıklanamayacağını; neoliberal öznenin üretiminde etkili olan piyasa dinamikleri, dijital kültür ve toplumsal eşitsizliklerin bu süreci doğrudan şekillendirdiğini belirtmektedir[7].

Obezitenin gittikçe yaygınlaşması, bedene müdahalelerin artmasına ve bedene istenilen şekillerin verilmesi sonucunu beraberinde getirmiştir. Buna bağlı olarak ise özellikle estetik kaygılar ve toplumsal normlarla şekillenen bir beden politikası ortaya çıkmıştır. Bu durum bedeni, yalnızca sağlığın değil, aynı zamanda kimlik ve statünün de bir göstergesi haline getirmiştir. Bu süreçte bedene istenilen görüntüyü kazandırmak için en çok tercih edilen cerrahi teknik ise tüp mide ameliyatıdır.[8] Mide küçültme operasyonları ile besin alımının kısıtlılığı sağlanarak kişilerin bedenlerinin ideal bir kiloya sahip olması ve kişilerin, daha az gıda tüketerek obezite ile mücadele etmesi amaçlanmaktadır.[9] Böylelikle kişilerin bedenleri, tedavi edici bir kilo verme tekniği ile denetim altına alınmaktadır. Bu şekilde bedene uygulanan müdahaleler, biyoiktidar izlemlerinin kullanım alanı olarak yorumlanabilir[10]. Böylece kişiler,

---

1 Jean Baudrillard, *Tüketim Toplumu,* çev. Hazal Deliceçaylı – Ferda Keskin (İstanbul: Ayrıntı Yayınları), 2008.

2 Susan Bordo, *Unbearable Weight: Feminism, Western Culture, and the Body* (Berkeley: University of California Press, 2003).

3 Anthony Giddens, *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age* (Stanford: Stanford University Press, 1991).

4 Rebecca M. Puhl–Chelsea A. Heuer, "Obesity Stigma: Important Considerations for Public Health", *Social Science & Medicine* 69/7 (2010),1013–1019.

5 Baudrillard, *Tüketim Toplumu, 32.*

6 Michel Foucault, *Biyopolitikanın Doğuşu: Collège de France Dersleri 1978–1979* (İstanbul: Heretik Yayınları, 2013).

7 Michael S. Carolan, *Embodied Food Politics* (Farnham: Ashgate, 2011).

8 Ömer Türünç, *Sosyal Yaşamın Tıbbileşmesinin Bedenin Denetimi ve Biçimlendirilme Süreçleriyle İlişkisi: Mide Küçültme Ameliyatları* (Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022).

9 Jeffrey I. Mechanick vd., "Clinical Practice Guidelines for the Perioperative Nutritional, Metabolic, and Nonsurgical Support of the Bariatric Surgery Patient", *Obesity* (2013), 21-27.

10 Foucault, *Biyopolitikanın Doğuşu: Collège de France Dersleri, 82.*

mide küçültme operasyonlarının gerektirdiği denetime uymak mecburiyetinde olduğunu hissetmektedir. Kişiler bu denetim mekanizmasını içselleştirerek, ömürleri süresince beslenme tutumlarını disipline etmek zorunda kalmaktadır.[11] Aksi hâlde; istenmeyen, dışlanan, ötekileştirilen bedene geri dönme tehlikesi baş göstermektedir. Bu yüzden tüp mide operasyonları ile biyoiktidarın hayatı disipline eden sürecine kanalize edilmesi sağlanmakta ve istenilen beden figürü korunmaktadır. Bu yüzden obezitenin yalnızca bireysel tercihlerle açıklanamayacağını; neoliberal öznenin üretiminde etkili olan piyasa dinamikleri, dijital kültür ve toplumsal eşitsizliklerin bu süreci doğrudan şekillendirdiği üzerinde durmaktadır[12].

Bireyleri tüp mide ameliyatına götüren çevresel faktörlere bakıldığından sosyal medyanın dikkate değer bir etkisinin olduğu görülmektedir[13]. Çünkü sosyal medya, bireylerin bedenlerine dair farkındalıklarını ve bu farkındalığın normatif baskılara dönüşmesini tetikleyen önemli bir mecraya dönüşmüştür.[14] Özellikle bazı bireylerin dijital platformlarda paylaşılan mükemmel dönüşüm hikâyelerinden etkilenerek ameliyat kararı almaları, bu yönüyle dikkat çekicidir. Bu perspektifle tüp mide ameliyatlarına bakıldığında, eylemin sadece fazla kiloların verilmesini sağlayan teknik bir müdahale olmadığı; bedenin, bireyin öznesi olduğu kadar toplumun da nesnesi haline geldiğini gösteren bir yeniden düzenlenme aracı olduğu anlaşılmaktadır. Her ne kadar bireyin kendi bedeni üzerindeki kontrolünü yeniden kazanma girişimi olarak görünse de, bu kararın ardında yatan süreçlerin oldukça katmanlı olduğu aşikârdır. Çünkü bireyler, görünürde sadece fazla kilolarından kurtulmayı hedeflerken, aslında sosyal dışlanmaya, toplumsal etiketlenmeye, psikolojik yalnızlığa ve kırılganlıklarını görünmez kılan bir yaşam biçimine karşı da bir mücadele vermektedir. Bu da Özcan'ın ifadesiyle bedenin her çeşit dönüşüm, tasarım ve mücadele sürecine dâhil edildiğine işaret etmektedir[15]. Ayrıca bireylerin bedenlerinin sadece tıbbi değil, aynı zamanda toplumsal normlara uygun biçimde düzenleme girişimi haline geldiğini göstermektedir.[16] Tüm bunlardan hareketle tüp mide ameliyatının yalnızca kilo verme amacıyla değil, aynı zamanda toplumsal kabul, öz denetim ve sosyal aidiyet kazanma stratejisi olarak da değerlendirildi görülmektedir.

---

11 Dilara Aydın, *Tıbbi Denetim Yoluyla İnşa Edilen Bedenler: Tüp Mide Ameliyatı Olan Bireylerin Bedenlerine Yönelik Deneyimlerine Sosyolojik Bakış* (İzmir: Bakırçay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 56 ; Nacima Ourahmoune, "Embodied Transformations and Food Restrictions: The Case of Medicalized Obesity", *Journal of Business Research* 75 (2017), 192–201.

12 Carolan, *Embodied Food Politics*, 11.

13 Sabahat Ölcer – Mehmet Tayanç, 'I Will Never Succeed': An Inductive Thematic Analysis of Psychosocial Challenges Experienced Before Sleeve Gastrectomy Among Patients in Turkey". *Journal of Patient Experience* 13 (2026), 1-10.

14 Marika Tiggemann, "Sociocultural Perspectives on Human Appearance and Body Image", *Body Image: A Handbook of Science, Practice, and Prevention*, ed. Thomas F. Cash –Linda Smolak (New York: Guilford Press, 2011), 12-19.

15 Burcu Özcan, "Geç Kapitalist Tüketim Toplumunun Tüketici Kimliklerine Ev Sahipliği Yapan Meta Beden", *E-Journal of New World Sciences Academy* 2/3, 2007.

16 Türünç, *Sosyal Yaşamın Tıbbileşmesinin Bedenin Denetimi ve Biçimlendirilme Süreçleriyle İlişkisi: Mide Küçültme Ameliyatları*, 48.

Çalışma kapsamında elde edilen veriler, ameliyat kararının biyomedikal gerekçelerle sınırlı olmadığını, aksine bu kararın yaşamın farklı alanlarında hissedilen çok boyutlu bir tıkanmışlıktan doğduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle bedenin bir kimlik inşa alanı olması, piyasacı kamu politikalarının performans-temelli bir toplumsal ilişkiler alanına yol açması, görselliğin temel toplumsal referans hâline gelmesi ve ideal beden dayatmasının gizli ekonomisi, ameliyatın sadece basit bir cerrahi müdahale olmadığını özetlemektedir. Tüm bunlar ise bedenin yalnızca biyolojik bir imge olmadığını, aynı zamanda sosyal faktörler aracılığıyla da biçimlendiğini göstermektedir. Ameliyat sonrasında yaşanan bedensel değişimler, bazı bireyler için özgüven artışı ve sosyal hayata dönüş anlamına gelirken; bazıları için ise geçmiş benliğin izleriyle hesaplaşma, toplumsal onay arayışı ve psikolojik kırılganlıkların derinleşmesi şeklinde tezahür etmektedir. Ayrıca ameliyat sonrası dönemde ortaya çıkan ağrılar, fiziksel rahatsızlıklar, duygusal dalgalanmalar ve kimlik inşası da bu tıbbi müdahalenin aslında ne denli çok yönlü bir karar olduğunu gözler önüne sermektedir. Çünkü bireyler yalnızca daha az yemeye değil; aynı zamanda belirli bir beden formuna sadakat göstermeye, yeme alışkanlıklarını disipline etmeye ve bu yeni düzene uyum göstermeye çalışmaktadır.

Bu çalışma, bireylerin tüp mide ameliyatına götüren süreçler ile ameliyat sonrasında yaşadıkları deneyimlerin çok boyutlu bir analizini sunmayı hedeflemektedir. Özellikle ameliyat öncesi karar alma sürecinde etkili olan bireysel ve çevresel dinamiklere odaklanmaktadır. Bu bağlamda, bireylerin kişisel karar alma süreçlerini şekillendiren motivasyonel faktörler, aile ve sosyal çevrenin etkisi, detaylı bir şekilde incelenmiştir. Ameliyat sonrası dönemde ise bireylerin karşılaştıkları fiziksel zorluklar, beslenme alışkanlıklarında meydana gelen köklü değişimler ele alınmıştır. Bunun yanı sıra, araştırma duygusal ve psikososyal boyutlara derinlemesine bir bakış sunarak, bireylerin ameliyat sonrasında yaşadığı duygusal dalgalanmaları, toplumsal kabul süreçlerini ve günlük yaşama adaptasyonlarını analiz etmektedir. Ayrıca çalışma, tüm boyutlarıyla tüp mide ameliyatının bireyler üzerinde yarattığı kapsamlı etkileri açıklamaya çalışmaktadır.

1. Metodoloji

Bu çalışma, tüp mide ameliyatı olan bireylerin ameliyat kararına uzanan süreçlerini ve sonrasında deneyimledikleri tecrübeleri sosyolojik bir perspektiften incelemeyi amaç edinmiştir. Katılımcıların deneyimlerini teorik çerçevelerden bağımsız olarak keşfetmek üzere tümevarımsal tematik analiz yöntemi tercih edilmiştir. Bu doğrultuda, ana temaların doğrudan katılımcı anlatılarından türetilmesine önem verilmiştir.[17] Bu yaklaşım, katılımcıların karşılaştıkları durumları kendi ifadeleriyle nasıl anlamlandırdıklarını ve bu süreçleri duygusal olarak nasıl deneyimlediklerini derinlemesine anlamayı mümkün kılmıştır.

[17] Virginia Braun –Victoria Clarke, "Psikolojide Tematik Analiz Kullanımı", *Psikolojide Nitel Araştırma* 3/2(2006), 77-101.

Veriler, sosyo-demografik bilgiler ile Vücut Kitle İndeksi'ni (VKİ) belirlemeye yönelik soruları kapsayan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme formu ayrıca katılımcıların ameliyat öncesi bireysel karar alma dinamiklerini, ameliyat sonrası yaşadıkları fiziksel zorluklarını, yeni beslenme alışkanlıklarını, duygusal dalgalanmalarını, yeni beden algılarını ve gündelik yaşama entegrasyon süreçlerini ortaya çıkarmaya yardımcı olmuştur. Görüşmelerin her biri ortalama 41 dakika sürmüştür. Araştırma için gerekli etik onay, Siirt Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 13 Aralık 2023 tarihinde, 6027 numaralı karar ile alınmıştır. Katılımcı gizliliğini sağlamak amacıyla her katılımcıya anonim kodlar (örneğin K1, K19) atanmıştır.

Çalışmaya, Türkiye'de ikamet eden ve tüp mide ameliyatı olmuş bireyler arasından seçilen toplam 19 katılımcı dâhil edilmiştir (Bkz. Tablo 1). Katılımcıların ameliyat sonrası süreçlerini değerlendirebilmek için, ameliyat tarihinden itibaren Üç veya dört yıl geçmiş olmasına dikkat edilmiştir. Katılımcıların yaş ortalaması 38–40 aralığında olup, ameliyat öncesi ortalama VKİ değerleri yaklaşık 44, ameliyat sonrası ise 25 olarak hesaplanmıştır. VKİ'nin 40 ve üzeri olması durumunda kişi Dünya Sağlık Örgütüne göre ileri düzeyde obezite (morbid obezite) olarak değerlendirilmektedir. Bu bilgiler ışığında çalışmaya dâhil edilen katılımcıların nerdeyse tamamı ameliyat öncesinde ileri düzeyde obezite kapsamındadır. Katılımcıların çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Katılımcı kadınların büyük bir kısmı lisans düzeyinde eğitim almış olmalarına rağmen ev hanımıdır. Bununla birlikte, genel olarak katılımcılar mesleki çeşitlilik açısından heterojen bir görüntü sergilemektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Özellikleri

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Düzeyi	Medeni Durum	Meslek	Ameliyat Öncesi (VKİ)	Ameliyat Sonrası (VKİ)	Görüşme Şekli
K1	39	Kadın	Ortaokul	Evli	Ev hanımı	40.1	25,1	Online
K2	35	Kadın	Lisans	Evli	Memur	42.1	26,4	Online
K3	28	Kadın	Lise	Boşanmış	Memur	41.9	23,5	Yüzyüze
K4	40	Kadın	Okuryazar	Evli	Ev hanımı	37.5	22,7	Online
K5	27	Kadın	Lise	Bekâr	Öğrenci	45.4	23,6	Online
K6	41	Kadın	Lisans	Evli	Ev hanımı	42.5	30,4	Yüzyüze
K7	35	Erkek	Lisans	Evli	Serbest M.	42.4	22,9	Yüzyüze
K8	24	Erkek	Lisans	Bekâr	Memur	51	22	Yüzyüze
K9	37	Erkek	Ortaokul	Evli	İşçi	48.3	24,8	Yüzyüze
K10	42	Kadın	Okuryazar	Evli	Ev hanımı	38.6	22,8	Online

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Düzeyi	Medeni Durum	Meslek	Ameliyat Öncesi (VKİ)	Ameliyat Sonrası (VKİ)	Görüşme Şekli
K11	25	Kadın	Lisans	Bekâr	Öğrenci	37,8	25,3	Online
K12	31	Kadın	Ön Lisans	Evli	Kozmetikçi	41.7	26,6	Online
K13	28	Kadın	Lisans	Bekâr	Öğretmen	43.7	24,4	Online
K14	29	Kadın	Lisans	Evli	Ev hanımı	40	28	Yüzyüze
K15	46	Erkek	Yüksek L.	Evli	Memur	48.2	31,4	Online
K16	51	Erkek	Ortaokul	Evli	Fotoğrafçı	40	23	Yüzyüze
K17	55	Erkek	Ortaokul	Evli	Esnaf	51.4	22	Yüzyüze
K18	56	Erkek	İlkokul	Evli	Şoför	46.1	35,1	Yüzyüze
K19	51	Erkek	Ortaokul	Evli	Emekli	64.6	23,5	Yüzyüze

1.1. Veri Toplama

Veri toplama süreci, katılımcıların coğrafi konumları ve müsaitlik durumlarına bağlı olarak hem yüz yüze hem de çevrimiçi görüşmeler şeklinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, Mayıs 2024 ile Kasım 2024 tarihleri arasında yürütülmüştür. Katılımcıların büyük bir kısmı, Türkiye genelinde çeşitli illerden kartopu örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Kartopu örnekleme tekniğinin benzer tipte görüşmecilerden oluşması tehlikesinin barındırmasına rağmen maksimum çeşitliliğin olmasına özen gösterilmiştir. Bunun yanı sıra bazı durumlarda, referans kişiler aracılığıyla ulaşım sağlanarak amaçlı örnekleme tekniği de kullanılmıştır.

Görüşmeler, nitel araştırma literatüründe önemli bir kriter olan veri doygunluğuna ulaşılana kadar sürdürülmüştür.[18] 19. katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmenin ardından, elde edilen verilerin tekrarlayıcı bir nitelik göstermesi ve yeni temaların ortaya çıkmaması nedeniyle yeni katılımcı alımına son verilmiştir. Bu durum, çalışmanın tematik doygunluğa ulaştığını göstermektedir.

1.2. Veri Analizi

Veri analizi sürecinde, Braun ve Clarke tarafından geliştirilen tümevarımsal tematik analiz yaklaşımı benimsenmiştir. [19] Analiz süreci, nitel veri analizinde sıklıkla kullanılan MAXQDA 24.9 yazılımı aracılığıyla desteklenmiştir. MAXQDA programı sadece verilerin kodlanması amacıyla kullanılmıştır. Tüm görüşmeler, yazarlar tarafından yürütülmüş;

18 Neuman, W. Lawrence, *Toplumsal Araştırma Yöntemleri* (İstanbul: Yayın Odası, 2006).

19 Braun – Clarke, "Psikolojide Tematik Analiz Kullanımı", *80.*

görüşme kayıtlarının tamamı, yine yazarlar tarafından kelimesi kelimesine deşifre edilmiştir. Daha sonra deşifrelerin doğruluğu, yazarlarca titizlikle kontrol edilerek sağlanmıştır.

Analiz süreci, araştırmacıların veriye aşinalık kazanmasını sağlamak amacıyla deşifrelerin tekrar tekrar okunmasıyla başlamıştır. Kodlama aşamasında, önceden belirlenmiş teorik çerçevelerden bağımsız olarak, verilerden tümevarımsal biçimde anlamlı kodlar türetilmiştir. Elde edilen bu kodlar, kavramsal benzerlikleri temel alınarak potansiyel temalar altında gruplandırılmıştır. Tematik analiz sürecinin ilk çıktıları, araştırmacılar arasında tartışmaya açılmış; ortaya çıkan herhangi bir görüş ayrılığı, karşılıklı müzakere ve fikir birliği yoluyla giderilmiştir. Nihai temaların belirlenmesinde, hem temaların veri içerisindeki yaygınlığı hem de araştırmanın temel amaçlarıyla olan ilişkisi göz önünde bulundurulmuştur.

2. Bulgular: Bireysel Deyimler Perspektifinde Mide Küçültme Ameliyatı

Tüp mide ameliyatı olan bireylerin deneyimleri, yalnızca bireysel bir sağlık sorununun değil, aynı zamanda toplumsal baskıların, duygusal kırılmaların ve normatif beden politikalarının bir sonucu olarak şekillenmektedir. Görüşmelerden elde edilen veriler, bu sürecin bedensel olduğu kadar derinlemesine toplumsal bir süreci de kapsadığını göstermektedir. Katılımcıların anlatılarında beden, yalnızca fazlalıklardan arındırılmak istenen bir yapı değil, aynı zamanda utanç, değersizlik, dışlanma ve kontrol kaybının sembolü olarak öne çıkmaktadır. Bu yüzden elde edilen veriler, beden olgusuna dair geniş bir bakış açısı sunduğundan öne çıkan temalar alt başlıklar şeklinde ele alınmıştır.

2.1. Bireysel Karar Alma Dinamikleri

Neredeyse her cerrahi müdahale öncesinde bireyler, korku, endişe, belirsizlik ve heyecan gibi çeşitli duygusal durumlar deneyimlemektedir. Bu durum, tüp mide ameliyatı gibi bariatrik cerrahilerde de sıklıkla gözlemlenmektedir. Özellikle karar verme süreci, bireylerde yoğun duygusal dalgalanmalara neden olmaktadır. Bu duyguların temelinde, ameliyatın taşıdığı ölüm riski, anesteziye karşı duyulan korku ve yaşam tarzında olumsuz anlamda meydana gelebilecek köklü değişiklikler yer almaktadır. Katılımcılardan bazıları, ameliyat öncesindeki duygusal durumlarını şu şekilde ifade etmiştir:

> *"Ameliyattan da çok korkuyordum yani, o ameliyatı başarmam o kadar bir korku ki yani insan çünkü sonuçta miden alınıyor. (...) Bu da insana ürkücü bir şey. Ürkücü yani, o açıdan ister istemez korkuyorsun ameliyatı olmak için, ameliyatı olmaya." (K17: Erkek, Ortaokul, Evli, Esnaf)*

Katılımcının yaşadığını bu deneyimler, Mechanick ve arkadaşlarının çalışmalarında ön plana çıkan "ameliyat öncesinde yaygın olarak korku ve endişe duygularının yaşar" durumu ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.[20] Bazı katılımcılar ise kendilerinden çok çevrelerinde bulunan kişilerin tedirgin olduklarını, bunun ise onları daha çok

[20] Mechanick, vd., "Clinical Practice Guidelines for the Perioperative Nutritional, Metabolic, and Nonsurgical Support of the Bariatric Surgery Patient", 12.

kararsızlığa ve korkuya ittiği üzerinde durmuştur. Hatta bazı katılımcılar, özellikle karar alma sürecinde yakınlarının kendilerini vazgeçirmeye çalıştıklarının altını çizmiştir. Ayrıca en yakınındakilerin dahi çevrelerinden etkilendiği üzerinde durmuşlarıdır. Bu sebeple ameliyat kararını gizli tuttuklarını belirten katılımcılar şu ifadeleri kullanmıştır:

> *"Bu fikrimi değiştirmek için dayımlarım, annemler "ameliyat olacak, ölecek" diyorlardı. Hepsi söylüyordu. Ben dedim hiçbiriniz doktor değilsiniz ki. Hiçbiriniz bilmiyorsunuz ki nasıl değiştirecek. "Ya işte ölüyorlar falan." O Allah'ın takdiridir. Günüm bitmişse zaten öleceğim diyordum. Bu ameliyatta olabilecek bir şey değil ki. Çok ağır bir ameliyat da değildi." (K4: 40, Kadın, Lisans, Ev hanımı).*

> *"Benim ameliyat olduğumu işte annem, babam, kardeşim ve iki arkadaşım biliyordu sadece. Başka kimse bilmiyordu, başka kimseye söylemek istemedim. Çünkü annemin babamın korkutulmasını istemedim: "işte bu bundan öldü, işte şu şundan öldü" diye. (K5: 27, Kadın, Lise, Bekâr, Ev hanımı).*

Medyada çok yaygın bir şekilde ölüm haberlerinin geçmesi, katılımcıların korkularının daha da artmasına neden olmuştur[21]. Buna rağmen çoğu katılımcı ameliyatın riskli olup olmadığını sosyal medya aracılığıyla öğrenmeye çalışmıştır. Elde edilen bulgular da katılımcıların tüp mide ameliyatı karar sürecinde sosyal medya gruplarına yoğun ilgi gösterdiklerini ortaya koymaktadır. Birçok katılımcı sosyal medyadan edindiği bilgilerin ameliyat olmalarında etkili olduğunu ve korkularını bu sayede yendiğini belirtmiştir. Bu noktada katılımcılar şu ifadeleri kullanmıştır:

> *"Ya Facebook'ta bu hani tüp mideyle alakalı gruplar oluyor. Hani o zamanlar vardı öyle gruplar, şu an var mı bilmiyorum ama yani bundan üç yıl öncesinden bahsediyorum, Dört yıl öncesinden. O zaman işte gruplar vardı. Gruplarda işte ameliyat olanlar hani ne yaşadılar, nasıl geçti diye birbirleriyle paylaşıyorlardı. Ben de oraya yoğunlaştım. Oradan takip ediyordum." (K1: 39, Kadın, Ortaokul, Evli, Ev hanımı).*

> *"Dedim ki kiloyu vereceğim. Sonra tabi bu sosyal medya ve artık internetler bayağı bir revaçta olduğu için tüp mideyi, mesela ben diyet bakıyorum. Tüp mide önüme çıkıyor mesela. Ben tüp mideyi araştırmak istedim. Çok araştırdım. Çok çok ve bir anda karar verdim." (K12: 31, Kadın, Ön lisans, Evli, Kozmetikçi).*

Görüldüğü üzere tüp mide ameliyatı olmuş bireylerle doğrudan deneyim paylaşımı da karar alma sürecinde önemli bir yer tutmuştur. Bu aşamadan K1, Facebook gruplarında ameliyat olanlarla yazışarak tecrübelerini dinlediğini ve ameliyatın nasıl bir deneyim olduğunu anlamaya çalıştığını söylemiştir. K6 ise "Evet yani şeyle de görüştüm, tüp mide olan bireysel yakın çevremdeki kişilerle de telefonla ya da yüzle görüştüm" diyerek telefon ya da

[21] BBC News, "Türkiye'de kilo verme ameliyatında ölen kadının ailesi İngiltere'deki satış etkinliklerinin engellenmesini istedi" (15 Mayıs 2024), 1-2. ; BBC News, "Mother-of-two dies during Turkey weight-loss op" (11 Kasım 2024), 1-2. ; NTV, "Mide küçültme ameliyatı sonrası ölüm iddiası! 'Doktor bize hakkını et, benim hatammış' dedi" (22 Ağustos 2024), 1-2.

yüz yüze iletişimin tercih edildiğini belirtmiştir. Tüm bunların yanından ameliyat olmadan önce ameliyat olanlarla veya doktorlarla görüşüp bilgi aldığını söyleyen bazı katılımcılar şunları aktarmıştır:

> *"Tesadüfen yani internette ve İnstagram'da ben o doktorla karşılaştım ve yaptığı bütün ameliyatları paylaşmış. Hatta nerdeyse günde bazen üç ameliyata falan da giriyordu ve ben onu aktif bir şekilde takip ediyordum (...) Kafamda bildiğim bilmediğim bütün soruları sürekli ona sordum. Bu sorma süreci bir yıl, bir buçuk yıl gibi bir zaman. Sürekli ona soruyordum hani. Hem cesaretlenmek açısından hem de tam bilgilenmek açısından ona soruyordum. O şekilde açıkçası beni o yönde doyurdu." (K2: 35, Kadın, Lisans, Evli, Memur).*

Doktor seçimi ve maddi-manevi hazırlık da karar alma dinamiklerinde belirleyici olmuştur. K6, "Doktor seçerken özellikle profesör unvanına sahip olmasına ve ameliyat geçmişine dikkat ettim" ifadesini kullanırken, K18, "Doktorla tanışmak ve güven oluşturmak benim için çok önemliydi. Bu konuda kararsızlık yaşadım" sözleriyle güvenin önemine vurgu yapmıştır.

Bazı katılımcıları sosyal medya aracılığıyla özellikle karar alma noktasında faydalı bilgiler edindiğini belirtse de bazı katılımcılar bu platformun sağlıksız ve yanlış bilgileri de yaydığı üzerinde durmuştur. Özellikle bazı katılımcılar, sosyal medyadaki olumlu görünen içeriklerin yanıltıcı olabileceğini şu sözlerle dile getirmiştir:

> *"Çok ağrılıydı. Çok sinirlenmiştik. Sosyal medyada çünkü fenomenlerin şeyiyle de biraz oldu bu. Teşvikiyle mi diyeyim artık. Onlar reklam alıyorlar. Tüp mide oluyorlar. Doktoru çok övüyorlar. Falan." (K6: 41, Kadın, Lisans, Evli, Ev hanımı).*

Bu duruma maruz kalmış bazı katılımcılar, sosyal medya paylaşımlarına karşı temkinli yaklaşmışlardır; K6, "sosyal medya kesinlikle %100 yanıltıcı. O kadar net söylüyorum" diyerek yüz yüze konuştuğu kişilerin daha güvenilir bilgi sağladığını ifade etmiştir. Bu da sosyal medyanın sağlık kararlarındaki bilgi güvenilirliği sorunlarını yansıtmaktadır. Katılımcıların bu paylaşımlar, Moorhead ve arkadaşları tarafından sosyal medyanın hem bilgi kaynağı hem de yanlış bilgilendirme riski taşıdığına dair değerlendirmeleri ile paralellik göstermektedir[22]. Tüm bu veriler, literatürde[23] sosyal medyanın sağlık kararları üzerindeki çift yönlü etkisini desteklerken[24], aynı zamanda hastanın karar alma süreçlerinde sağlık profesyoneline duyulan güvenin önemini göstermektedir.

Sonuç olarak, tüp mide ameliyatı karar süreçlerinde sosyal medya önemli bir bilgi kaynağı olmakla birlikte, bazı katılımcılar bilgi güvenilirliği konusunda temkinli davranmıştır.

---

22 Anne S. Moorhead, vd., "A New Dimension of Health Care: Systematic Review of the Uses, Benefits, and Limitations of Social Media for Health Communication", *Journal of Medical Internet Research* 15/4 (2013), 85.

23 Moorhead, vd., A New Dimension of Health Care: Systematic Review of the Uses, Benefits, and Limitations of Social Media for Health Communication", 85.

24 Nur A. M. Zulkefli –Nor Othman, "The Impact of Social Media on Patient Perceptions of Bariatric Surgery: A Literature Review". *Obesity Surgery* 30/9 (2020), 3564–3571.

Doktor güveni ile ekonomik hazırlık süreçleri de bu noktada belirleyici faktörler olarak dikkat çekmektedir.

2.2. Fiziksel Zorluklar ve Beslenme Alışkanlıklarının Dönüşümü

Tüp mide ameliyatı sonrası beslenme rejiminin sıvıdan katıya kademeli geçişinin yaygın uygulama olduğu ve hastaların bu adaptasyon sürecinde psikolojik ve fiziksel zorluklar yaşayabileceği elde edilen veriler neticesinde görülmüştür. Porsiyon küçültme ve sık öğün yeme alışkanlığının ameliyat sonrası yaşamın önemli bileşenleri olduğu vurgulanmaktadır.[25] Katılımcıların birçoğu da benzer süreçlerden geçtiğini, ameliyat sonrası fiziksel zorluklara maruz kaldıklarını ve yeni beslenme alışkanlıkları edindiklerini ifade etmişlerdir. Birçok katılımcı özellikle ameliyattan sonraki iki günün sancılı geçtiğini ve ağrı kesiciler sayesinde bu süreçle başa çıktıklarını ifade etmiştir. Katılımcılar ameliyat sonrası yaşadıklarını şu şekilde dile getirmiştir:

> *"Ameliyattan hemen sonra o ağrıyı hissettiğim gibi "ben ne yaptım" diye düşündüm. Daha narkozluyken... 'Neden bu şeye kalkıştım' diye kendime kızdım. Gerçekten daha gözlerim bile açık değilken kendi kendime ben ne yaptım diye' sordum. 'O kadar acıya değer miydi' dedim. Öyle bir acının tarifi yok yani." (K1: 39, Kadın, Ortaokul, Evli, Ev hanımı).*

> *"Ameliyat sonrası benim kulak kristalleri oynuyor. Tansiyon aşırı düşüyor. Vertigo. Bir ortamda bir şeye odaklanamıyorsun. Hala bile yeni yeni odaklanmaya başlıyorum ben. Düşünün yani." (K3: 28, Kadın, Lise, Boşanmış, Memur).*

> *"Çok ağrılıydı. Ben aslında çok ameliyat olan biriyim. Kadın hastalıklarından olsun. Karnımda benim laproskopik bir cerrahi operasyon oldu. Zaten tüp mide de onun gibi laproskopi yapıldı. Dediğim gibi ameliyathaneye ve ameliyatlara hazırlıklı, şey diyeyim bilinçli biriyim. Ama tüp mide ameliyatında inanılmaz bir ağrıyla uyandım. İki üç gün ağladım, geceleri hatta. Yani müthiş bir acı." (K6: 41, Kadın, Lisans, Evli, Ev hanımı).*

Birçok katılımcı ameliyat sonrasında benzer sıkıntılar yaşadığını ve bu yaşadıkları ağrıların günlük rutinlerini etkilediğini belirtmiştir. Özellikle vertigo, baş dönmesi, mide bulantıları, kusmalar, dikişlerin atması ve kanamalar sıkça görülen durumlar olarak sıralanmıştır. Ayrıca fiziksel aktiviteler noktasında da bazı sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Katılımcılar yaşadıkları sıkıntıları şu sözlerle özetlemiştir:

> *"Ameliyattan sonra sıkça mide bulantısı yaşadım. Bazen çok kaçırırsam kusuyorum. Mide fazla şey yüklendiğini atıyor." (K18: 56, Erkek, İlkokul, Evli, Şoför).*

> *"Ameliyat sonrasında kesiklerin bulunduğu bölgelerde çok ağrı hissettim. Bu durum beni fiziksel olarak sınırlıyordu." (K2: 35, Kadın, Lisans, Evli, Memur).*

[25] Shahzeer Karmali vd., "Weight Recidivism Post-Bariatric Surgery: A Systematic Review", *Obesity Surgery* 23/11. 1922–1933, 2013.

Katılımcıların ameliyat sonrası yaşamış oldukları bu deneyimler, McGowan ve arkadaşlarının değindiği ameliyat sonrası ağrı yönetiminin ve mide hassasiyetinin önemli sağlık sorunları olduğuna işaret etmektedir. Ayrıca fiziksel aktivitenin iyileşme sürecinde destekleyici olduğu ve ağrı yönetiminin hasta memnuniyeti için kritik olduğu görülmektedir. Beslenme alışkanlıklarındaki değişimi de katılımcılarca yoğun şekilde dile getirilmiştir. Özellikle ameliyattan hemen sonraki süreçte dönüşen beslenme alışkanlıklarını katılımcılar şu sözlerle açıklamıştır:

> *"Eve geldikten sonra 10 gün berrak sulara başladık. 15 gün sonra püre tarzında yemeklere başladım. 30 gün sonra da normal yemeğe başladım. Aşama aşama oldu. İlk 10 gün et suyu tavuk suyu gibi berrak sular içtim. İçinde parçacık olmadan. Onlar sonra püre ve yoğurt. 30 gün sonra da normal yemeği azar azar yedim." (K1: 39, Kadın, Ortaokul, Evli, Ev hanımı).*

Katılımcı-19 ise beslenme alışkanlıklarındaki kalıcı değişimi şu şekilde dile getirmiştir: "Beslenme alışkanlıklarım tamamen değişti. Azar azar yiyor ve uzun süre doygun hissediyorum." Bu ifadeler, beslenme rejimindeki radikal dönüşümü ve hastaların adaptasyon sürecindeki zorlukları yansıtmaktadır:

> *"Çok soğuk su içen biriydim. Böyle kana kana su içen biriydim. Ameliyat olduktan sonra su bile içemiyorduk yani. Bildiğiniz gibi ilk iki hafta zaten sıvı diyeti. Sadece böyle sıvıyla katı bir şey yiyemiyoruz. Zaten istesek de canımız çekmiyordu. O yüzden onda bir sıkıntı yoktu da. Mesela su içmemek benim çok zoruma gidiyordu" (K8: 24, Erkek, Lisans, Bekâr, Memur).*

Ameliyattan sonra da çoğu katılımcı, ameliyat öncesi beslenme alışkanlıklarını terk edip yeni alışkanlıklar kazandığını vurgulamıştır. Özellikle eski aşırı kilolu yaşantılarına dönme korkusu birçok katılımcı için tetikleyici bir unsur olmuştur. Katılımcılar bu noktada şu ifadeleri kullanmıştır:

> *"Bir şey içiyorsam, yani su içiyorum mesela, şu an 15 dakika boyunca asla ağzıma lokma vurmam ya da bir şey yediysem yarım saat boyunca, hiçbir şey içmem. Peynir muhakkak tüketmeye çalışıyorum, evet bu katı kurallarımdan biri benim. En çok zorlanacağımı düşündüğüm, ama çok çabuk adapte olduğum kurallarımdan biri. Sağlıklı beslenmeye çalışıyorum: İşte şey yumurta muhakkak tüketmeye çalışıyorum, peynir muhakkak tüketmeye çalışıyorum. İşte protein almaya çalışıyorum, kalsiyum almaya çalışıyorum işte. Hazır besinlerden tamamen uzak." (K5: 27, Kadın, Lise, Bekâr, Öğrenci).*

Tüm bunların yanından katılımcılar ameliyat sonrası tansiyon, vitamin eksikliği, safra kesesi problemleri ve enerji düşüklüğü gibi sağlık sorunlarını da raporlamıştır. Bazı katılımcılar enerji düşüklüğü veya kas kaybı gibi sorunlar yaşadıklarını ve bu nedenle protein odaklı beslendiklerini aktarmıştır. Bu tür fiziksel değişiklikler ve komplikasyonlar, literatürde tüp mide ameliyatı sonrası izlem protokollerinin önemini vurgulamaktadır.[26] Protein

[26] Anita P. Courcoulas vd., "Weight Change and Health Outcomes at 3 Years After Bariatric Surgery Among Patients with Severe Obesity", *JAMA Surgery* 150/10 (2015), 931–940.

ve vitamin takviyesi, düzenli tıbbi kontrol gibi önlemlerin ameliyat sonrası komplikasyonların önlenmesinde kritik olduğu belirtilmiştir.[27]

Fiziksel aktivite ve diyet düzenlemeleri de ameliyat sonrası uyum sürecinin temel unsurlarıdır. Çoğu katılımcı ameliyat sonrasında hafif yürüyüşlere başladığını belirtmiş ve kademeli aktivite artışı üzerinde durmuştur. Katılımcılar süreci şu sözlerle aktarmıştır:

> *"Ben ameliyattan çıktım. Çıktığım anda ne bir bulantım vardı ne bir ağrım vardı ve hemen sonra da yürüyüşe geçtim." (K2: 35, Kadın, Lisans, Evli, Memur).*

> *"Yani şey tuttum yani, dirayetli olmaya çalıştım. Uyandım, yarım saat sonra yürüyüş yaptım. Çünkü doktorum bunu söylemişti bana. Hani sezaryen mantığı, ne kadar erken kalkarsan, kadar çabuk toparlarsın diye. Gerçekten de hemen kalktım, yürüdüm." (K5: 27, Kadın, Lise, Bekâr, Öğrenci).*

Tüm bu bulgular, ameliyat sonrası hastaların fiziksel aktivitelerini sınırlı ve kontrollü biçimde artırmaları gerektiğini ve beslenme alışkanlıklarında kalıcı değişiklikler yapmalarının önemli olduğunu ortaya koymaktadır.[28] Ayrıca, beslenme ve egzersiz rejimlerinin hastaların uzun vadeli başarısını etkileyen temel faktörler olduğu literatürde desteklenmektedir.[29]

2.3. Duygusal Dalgalanmalar ve Öz Değerlendirme

Tüp mide ameliyatı geçiren bireylerin deneyimleri, yalnızca bedensel bir dönüşümü değil, aynı zamanda yoğun bir duygusal yeniden yapılanma sürecini de kapsamaktadır. Görüşmelerde katılımcılar, ameliyat sonrası süreçte hem geçmiş benlikleriyle hem de içinde bulundukları toplumsal çevreyle yeniden ilişki kurmak durumunda kalmışlardır. Bu da farklı duygusal deneyimler yaşamalarına sebep olmuştur. Katılımcıların bazıları ameliyatın hemen ardından bir tür pişmanlık duygusu yaşadıklarını ifade etmiş, bu durumu özellikle ilk haftalardaki yoğun ağrı, yeme alışkanlıklarının aniden değişmesi ve belirsizlik hissiyle ilişkilendirmiştir. K1'in "mide ameliyatının üstüne bir şey yazılacaksa başlık olarak bir şey yazılacaksa bu gerçekten pişmanlıktır" ifadesi bu durumu desteklemektedir. Diğer bazı katılımcılar da içinde bulundukları duygu durumlarını şu sözlerle özetlemiştir:

> *"Bir anda öyle bir değişime uğramak, beni çok büyük bir sarsıntıya uğrattı. Çünkü günde mesela çok yemek yiyen birisiydim. Yemeğimi yerdim, içeceğimi çok içerdim. Bir anda bunları böyle kesmek, çok tuhaf hissettiriyordu bana." (K8: 24, Erkek, Lisans, Bekâr, Memur).*

> *"O anda pişman oldum ama iş işten geçmişti." (K1: 39, Kadın, Ortaokul, Evli, Ev hanımı).*

---

27 Mechanick, vd., "Clinical Practice Guidelines for the Perioperative Nutritional, Metabolic, and Nonsurgical Support of the Bariatric Surgery Patient", 21.

28 Susan. L. Colles vd., "Hunger Control and Regular Physical Activity Facilitate Weight Loss After Gastric Banding", *Obesity Surgery* 18/6 (2018), 708–714.

29 Masha Livhits vd., "Behavioral Factors Associated with Successful Weight Loss After Gastric Bypass Surgery", *American Journal of Medicine* 125/2 (2012), 141–146.

Bu tür ifadeler katılımcıların içinde bulunduğu ruhsal çalkantının birer göstergesi olarak okunmaktadır. "Ameliyat sabahı dedim ki ya öleyim ya ameliyatı olayım, kurtulayım" (K18) ifadesi ameliyat kararının psikolojik eşiğine dair önemli bir içsel çatışmaya işaret etmektedir. Sarwer ve arkadaşları, bu tür tepkilerin bariatrik cerrahi sonrası yaygın olduğunu, bireylerin kısa vadeli pişmanlık yaşayabileceklerini belirtmektedir.[30]

Bu fiziksel müdahale, katılımcılarda geçmiş benlikleriyle bir yüzleşme pratiğine de zemin hazırlamıştır. Bazı katılımcılar geçmişteki kilolu hâllerini anlayışla karşılarken, kimileri bu dönemi bir tür travma olarak hatırlamaktadır. Özellikle ameliyat olmak yerine; diyetle veya sporla daha sağlıklı bir şekilde zayıflamayı deneseydim diyen katılımcılar mevcuttur. Bu katılımcıları yaşadıkları bu yüzleşmeyi şu sözlerle özetlemiştir:

> *"Yanlış karar verdim. Keşke biraz daha istikrarlı davranıp diyete devam etseydim." (K14: 29, Kadın, Lisans, Evli, Ev hanımı).*
>
> *"Belki gitseydim, sağlıklı zayıflama yönünde iyi olabilirdi benim için. Etkili olabilirdi. Cerrahı düşünmeden, daha motive bir şekilde diyete devam edebilirdim. O yönden pişmanlık düşündüm. Hiç o kısmı düşünmedim açık olmak gerekirse." (K14: 29, Kadın, Lisans, Evli, Ev hanımı).*

Öte yandan, bedenin değişmesiyle birlikte gelişen gurur ve başarma hissi, katılımcıların kendilik algılarında olumlu bir yeniden yapılanmaya yol açmıştır. Özellikle "kendini çok seven, çok cesur bir kadın oldum" (K5) veya "Benim en büyük mutluluğum" (K19) gibi ifadeler, kilo kaybının yalnızca fiziksel bir başarı değil, aynı zamanda ruhsal bir diriliş olarak da deneyimlendiğini göstermektedir. Livhits ve arkadaşları da bu tür başarı hissinin bireylerin motivasyonlarını sürdürme ve yaşam kalitesini artırma açısından belirleyici olduğunu vurgulamaktadır.[31] Katılımcıları deneyimledikleri bu yeni duygu durumunu şu şekilde aktarmıştır:

> *"Daha böyle sosyal oluyorsun. Daha insanlarla iç içe giriyorsun. Bir ortamda kendini dışlanmış ya da ezik hissetmiyorsun. Yani bir ortama girdiğim zaman sende bir cesaret var böyle bir özgüven var diyorlar. Özgüvenliyim diyorum mesela. Güzel bir şekilde, gururla, bir şeyleri başarmış edasıyla." (K3: 28, Kadın, Lise, Boşanmış, Memur).*
>
> *"İnsan ilişkilerinde daha cesur davranıyorum. Daha kendimle barışığım, daha özgüvenliyim." (K5: 27, Kadın, Lise, Bekâr, Öğrenci).*
>
> *"Şu an tam aksine. Özgüvenim gayet iyi. Bir ortama girdiğim zaman gayet iyiyim. Diğerlerinden hiçbir farkım yok. Hani onlardan üstün görmüyorum ama onları da kendimden üstün görmüyorum. Eşitiz." (K3: 28, Kadın, Lise, Boşanmış, Memur).*

Ancak bu fiziksel dönüşüm her zaman psikolojik olarak içselleştirilememektedir. Bazı katılımcılar zayıflamalarına rağmen hâlâ kilolu hissettiklerini belirtmişlerdir. "Daha vermem

[30] David B. Sarwer vd., "Psychosocial and Behavioral Aspects of Bariatric Surgery" *Obesity Research* 13/4 (2005), 639–648.

[31] Livhits vd., "Behavioral Factors Associated with Successful Weight Loss After Gastric Bypass", 465.

lazım" (K6) ifadesi, bedenin görsel olarak küçülmesine rağmen zihin düzeyinde hâlâ aşırı kilolu olunduğu algısının sürdüğünü ortaya koymaktadır. Benzer biçimde bir başka katılımcının "Şu an aynaya baktığımda da farklı bir insan gibi görüyorum kendimi (...) ama o kilolu benliği hâlâ üzerimden atamadım" (K8) sözleri beden-zihin uyumsuzluğunu görmemiz açısından dikkat çekicidir. Cash ve Smolak, bu tür algıların beden dismorfik bozukluk eğilimiyle ilişkili olabileceğini ileri sürmektedir.[32] Özellikle K1'in şu ifadeleri bu durumu özetler niteliktedir:

> *"Çünkü ben kendimi halen zayıf hissetmiyorum. Bazen eşime diyorum ki 'şu göbeğimden çok rahatsızım; şu bölgemden rahatsızım' diyorum. O da bana takılıyor ve 'hiçbir şey kalmamış' diyor. Ben halen kendimi zayıf hissetmiyorum." (K1: 39, Kadın, Ortaokul, Evli, Ev hanımı).*

Bedenin dönüşümü, bazı katılımcılar için yalnızca bireysel bir değişim değil, aynı zamanda toplumsal bir yanıt ya da zafer olarak da anlamlandırılmıştır. Özellikle geçmişte alay edilen, küçümsenen bireylerin fiziksel olarak değiştikten sonra yaşadıkları sosyal karşılıklar, bir tür "zafer hissi" yaratmıştır. Özellikle K1'in "Eskiden beni kapıdan kovanlar neden bu kadar büyük istedin diyorlar" ifadesi bunu görmemiz açısından dikkat çekicidir. Bordo da özellikle bedenin toplumsal anlamlarla yüklü olduğunu ve bu bedenin çeşitli müdahaleler yoluyla bir direniş alanına dönüştüğünü savunur. Bu bağlamda ameliyat sonrası dönüşüm, bedenin, toplumsal kabullerle hesaplaşmanın bir aracı olarak değerlendirildiğini göstermektedir.[33]

Sonuç olarak, mide küçültme ameliyatı geçiren bireylerin deneyimleri çok katmanlıdır. Bu süreç yalnızca fiziksel bir küçülmeyi değil; pişmanlık, yüzleşme, gurur, zafer ve hâlâ süren içsel çelişkilerle örülü karmaşık bir yeniden inşa sürecini ifade etmektedir.

2.4. Beden Algısı ve Toplumsal Kabul

Görüşmecilerin çoğu, ameliyat öncesi yaşamlarından bedenlerinin sadece fiziksel değil, aynı zamanda sosyal yaşamlarını kuşatan bir bariyere dönüştüğü üzerinden durmuştur. Toplumun zayıf veya fit bir beden şeklindeki estetik beklentileriyle baş edemeyen çoğu katılımcı, kamusal alanda dışlayıcı tutumlarla karşı karşıya kalmıştır. Örneğin K8'in şu ifadesi bu durumu net bir biçimde yansıtmaktadır:

> *"Mesela yanımdan geçen ailesiyle küçük çocukların işte 'aaa şişko' falan demesi artık bunlar benim canımı sıkmaya başlıyordu ister istemez ilk günden beri. Sürekli bir bakış açısı vardı. Mesela örnek vereyim bile bir yüzmeye gittiğimizde bile vücudumda gören insanların gülmesi olsun ya da ister istemez bunları fark ediyordum, görüyordum." (K8: 24, Erkek, Lisans, Bekâr, Memur).*

---

32 Cash F. Thomas –Smolak Linda, *Body Image: A Handbook of Science, Practice, and Prevention* (New York: Guilford Press, 2011).

33 Susan, *Unbearable Weight: Feminism, Western Culture, and the Body,* 110.

Bu tür deneyimler, Goffman'ın damga kavramı üzerinden okunabilmektedir.[34] Çünkü bireyin fiziksel görünüşü, Carolan'ın dediği gibi sosyal etkileşimlerde bir tür sosyal statüye dönüşmekte, beden de bireyi temsil eden bir kimlik unsuruna indirgenmektedir.[35] K3'ün maruz kaldığını bu bakış da bedenin zaman içinde olumsuz kimliğin temsilcisi olduğunu görmemiz açısından önem taşımaktadır:

> *"İşe gitmek için sabah otobüslere biniyoruz mecburen. Ve kalabalık oluyor. Annem yaşında olan bir kadın bana yer verdi. 'Kızım gel sen gebesin' dedi. Beni hamile sandı. Ve ben de o psikolojiyle rezil olmamak için hamile taktiği yaptım. Otururken yavaş oturdum kalkarken yavaş kalktım indim. Ama o sırada gözümden yaş geldi." (K3: 28, Kadın, Lise, Boşanmış, Memur).*

Bu olumsuz bakış açısı ise ameliyat sonrasında değişime uğramakta ve toplumsal kabulü beraberinde getirmektedir. Ayrıca mide küçültme ameliyatı geçiren bireylerin deneyimlerinde beden algısının ve toplumsal kabulün, belirleyici ve çoğu zaman dönüştürücü bir yer tuttuğu görülmektedir. Ameliyat sonrası dönemde bedenin küçülmesi, yalnızca fiziksel bir değişimi değil, aynı zamanda bireylerin kendilerine yönelik algılarını[36] ve toplumsal ilişkilerini yeniden kurmalarını da beraberinde getirmektedir.[37] Görüşmecilerin anlatılarında bu dönüşüm, özgüven artışı, bedenle barışma, sosyal yaşama katılım ve toplumsal onay gibi çeşitli boyutlarda ortaya çıkmaktadır. Katılımcılardan bazıları, önceki bedenine yönelik toplumsal algının ne denli kırıcı olduğunu ve bu algının nasıl değiştiğini şu şekilde dile getirmiştir:

> *"Kardeşimin düğünü vardı, kıyafet bakmak için bir mağazaya girmiştik. Bir kıyafet bulamadık. İstanbul'da bana göre olmayacak bir şeyin olmaması lazımdı normal şartlarda. Ama ben kıyafet bulamamıştım. Yaşım küçük ama benim kiloma göre yaşlı insanların kıyafetleri var. O zaman her girdiğim mağazaya adım attığım gibi bana 'size göre kıyafet olmayacak' diye beni geri çıkarmışlardı girdiğim yerlerden. O beni çok etkilemişti mesela. O beni çok etkilemişti (...) şimdi öyle değil." (K1: 39, Kadın, Ortaokul, Evli, Ev hanımı).*

> *"Hep rencide oluyorsun. Bir mağazaya gidiyorum mesela. Beğendiğim bir elbise var. Bir zaman kendi bedenimi bulamadım. Bir de benim vücudum çok değişikti. Alt taraf zayıftı, üst taraf hep şişiyordu. Böyle armut gibi bir şeydim ben. Çok iğrençti. Bir de yaşımı hiç göstermiyordum. Böyle hep beni 30-40 yaşlarında falan zannediyorlardı. Yani... Çok zorluk çekiyordum. Kıyafet açısından olsun, her konuda zorluk çekiyordum. Şu an mesela ben gidiyorum bir mağazaya. Yani... Medium giyiyorum. Salaşsa medium mesela. Dar kesimse small'a kadar bile... Small bile giyebiliyorum şu an." (K3: 28, Kadın, Lise, Boşanmış, Memur).*

Bu dönüşüm yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda bireyin kendini algılama biçimini de değiştirmiştir. Beraberinde de bir toplumsal kabul başlamıştır. Toplumsal onay ve beden

---

34 Erving Goffman, *Damga: Örselenmiş Kimliğin İdare Edilişi Üzerine Notlar* (İstanbul: Heretik Yayınları, 2022).

35 Carolan, *Embodied Food Politics*, 78.

36 Sarwer vd., "Psychosocial and Behavioral Aspects of Bariatric Surger", 63.

37 Puhl – Heuer, *"Obesity Stigma: Important Considerations for Public Health"*, 115.

imgesine dair bu değişim, bireyin iç dünyasında önemli bir rahatlama ve yeniden yapılanma yaratmaktadır. Mide küçültme ameliyatı geçiren bireylerin yaşadığı bu dönüşüm, hem psikolojik hem de sosyal açıdan yeniden tanımlama süreçlerini içerir. Bu süreçte, bireylerin kendilerine yönelik algılarında belirgin bir iyileşme gözlemlenmiş ve çevrelerinden aldıkları olumlu geri bildirimlerin, bu algıyı pekiştirdiği ifade edilmiştir.[38] Katılımcılardan bazıları yaşadıkları bu süreci şu sözlerle ifade etmiştir:

> *"Çok güzel bir yaşantım var. Kendini çok seven, çok cesur bir kadın oldum. Kendimle alakalı bu cesurluğum ama. Hani istediğim gibi kendime yakıştırdım şeyleri giyerek, bu cesurluğumu bence dışarı vuruyorum. İnsan ilişkilerinde daha cesur davranıyorum. Daha kendimle barışığım, daha özgüvenliyim. Hani daha daha diyorum ama daha öncesinde daha az olduğu için sahip olmam gerekenden belki de." (K5: 27, Kadın, Lise, Bekâr, Öğrenci).*

> *"Şu an tam tersi yani. Sosyalleşmek ne bileyim aktif bir yerlere gitmek, ne bileyim en basiti bir yürüyüşe çıkmak ya da yürüyüşe çıkarken rahatça bir şekilde yürüyüşe çıkmak, çocukları çok rahat dışarı çıkarmak, parka götürmek, bütün bunlar hani dediğim gibi öncesinde yapamadığım şeyler. Yapmadığım değil, yapamadığım şeylerken şu anda hepsi sadece ayakkabı giyip üstümü giyip çıkmaya bakıyor." (K2: 35, Kadın, Lisans, Evli, Memur).*

Literatürde bu durum, bedenle kurulan ilişkinin yalnızca görünüş değil, duygusal bağlılık ve kabullenmeyle de şekillendiğini ortaya koymaktadır.[39] Bedenin değişimi, bazı durumlarda sosyal izolasyonun da kırılmasına neden olmuştur. Örneğin ameliyat öncesinde düğün, nişan gibi toplu etkinliklere katılmaktan kaçındığını belirten bazı katılımcılar, ameliyat sonrasında daha aktif bir sosyal yaşama kavuştuklarını ifade etmiştir. Bu sürecin en belirgin etkilerinden biri de bireylerin özgüvenlerinde gözle görülür bir artış yaşanmasıdır. Katılımcılar bu noktada şu sözleri kullanmıştır:

> *"Kendime hükmedebilmem daha kolay hale geldi. Artık çikolata yerine hurma almaya başladım. Kalorisi yüksek, kuru yemiş yerine çiğ badem, çiğ fındık. O da tane ile koyardım. (...) Hem vücudumun ihtiyacı karşılanıyordu, tatlı isteği gidiyordu. Hem de gözüm doyuyor ve özgüven geliyor. Evet, bunları ben yiyebilecekken, yemiyorum." (K14: 29, Kadın, Lisans, Evli, Ev hanımı).*

K14, bu ifadeleri kullanırken hem kendini denetleme becerisindeki artışa hem de özsaygının güçlenmesine vurgu yapmaktadır. Bir başka katılımcı ise sosyal etkileşimdeki değişimi ve kendine yönelik algısındaki dönüşümü şu sözlerle açıklamaktadır:

> *"Ama şu an hem büyük kızımla hem küçük, hem oğlumla istediğim yere istediğim şekilde özgüvenli bir şekilde gidebiliyorum. Kurslara gidiyorum takı kursuna vesaire. Böyle değişik kurslara gidiyorum. Ortamlarda arkadaşlarla sosyal olarak fikirler alıp veriyoruz birbirimize." (K10: 42, Kadın, Okur-yazar, Evli, Ev hanımı).*

38 Cash – Linda, *Body Image: A Handbook of Science, Practice, and Prevention,* 85.

39 Cash –Linda, *Body Image: A Handbook of Science, Practice, and Prevention*, 89.

Bu örnekler, bedenin kabul edilmesiyle birlikte toplumsal katılımın da güçlendiğini göstermektedir. Ayrıca bu ifadeler, ameliyat sonrası sürecin yalnızca bedensel değişimi değil, aynı zamanda ruhsal iyileşmeyi ve toplumsal görünürlüğü yeniden kazanmayı da içerdiğini göstermektedir. Katılımcıların çoğu için beden yalnızca bir fiziksel varlık değil, aynı zamanda toplumla kurdukları ilişkinin bir aracı hâline gelmiştir. Bordo'nun belirttiği gibi, beden toplumsal normlar içinde şekillenen bir anlatı alanıdır ve bu alan üzerinde bireyler farklı düzeylerde kontrol elde ederek kimliklerini yeniden kurmaktadırlar.[40] Mide küçültme ameliyatı geçiren bireylerin deneyimleri bu bağlamda hem bireysel özgürleşme hem de sosyal görünürlük açısından anlamlı bir kırılma noktası oluşturmaktadır. Ayrıca katılımcıların bu söylemleri, Carolan'ın da üzerinde durduğu gibi bedenin nasıl toplumsal olarak inşa edildiğini göstermesi açısından dikkat çekicidir.[41]

2.5. Yeni Benliğin Gündelik Yaşama Entegrasyonu

Katılımcıların deneyimlerinde en çok öne çıkan alanlardan biri, giyim alışkanlıkları ve alışverişe ilişkin tutumlar olmuştur. Ameliyat öncesinde bedenlerine uygun kıyafet bulamamanın getirdiği kısıtlılık, ameliyat sonrası dönemde yerini özgürce seçim yapabilme ve bu sürecin keyfini çıkarma hâline bırakmıştır. Bu durum katılımcılardan bazılarının ifadesinde şu şekilde yankı bulmuştur:

> *"Giyim özellikle giyimde sorun yaşıyorduk. Bizi en mutlu eden şey zayıfladıktan sonra artık bol bol alışveriş. Giyime yöneldik yani. Her şeyi giyiyorduk artık. İstediğimizi kahverengi de alıyordum. Mavi de almak istiyorsam mavi, sarı almak istiyorsam sarı." (K16: 51, Erkek, Ortaokul, Evli, Fotoğrafçı).*

> *"Yani işte kıyafet. Bizi en mutlu eden o oldu yani. İstediğimiz kıyafeti giymemiz yani. Mağaza girdiğiniz zaman istediğiniz kıyafeti alabiliyorsunuz. Yani daha önce işte 2-3 XL giyiyorduk. Şimdi atıyorum ben bir ara işte M-S'de girdim yani. Tabi giyince tabi hoşuna gidiyor yani. İstediğiniz renkleri seçebiliyorsunuz. Çünkü biliyorsunuz işte L'ca kadar filan şey var yani. İstediğiniz renkler. Giyiyorsun çıkmıyorsun yani." (K15: 46, Erkek, Yüksel Lisans, Evli, Memur).*

Bu değişimin kendisinde bir alışkanlık hâline geldiğini söyleyen bazı katılımcılar "alışveriş manyağı" olduklarını ifade etmiştir. K16 bu durumu şu sözlerle belirtmiştir:

> *"Artık alışveriş manyağı olmuştum. Yani şimdiye kadar bakıyorum ki inan ki gidip Beş altı tane tişört alıyorum ben. Şimdi de öyle alışkanlık oldu bende. Yani ayıptır söylemesi. Yani bir şey için değil. Ameliyat olduktan sonra öyle bir alışverişe artık kendimi vurmuşum ki. Yani her sene belki 20-30 tişört alıyorum kendime. 10 tane gömlek." (K16: 51, Erkek, Ortaokul, Evli, Fotoğrafçı).*

40 Susan, *Unbearable Weight: Feminism, Western Culture, and the Body*, 110.

41 Carolan, *Embodied Food Politics*, 89.

Yaşanan bu dönüşüm yalnızca giyimle sınırlı değildir; bireyin sosyal çevresiyle olan ilişkileri ve ev içi sosyal rolleri de farklılaşmaktadır. Ameliyat öncesinde sosyal etkileşimlerde geri planda kalmayı tercih eden bazı katılımcılar, sonrasında daha aktif bir rol üstlenmiş, misafir ağırlama, ev işi yapma, dışarı çıkma ve sosyal çevreyle etkileşim kurma oranlarında belirgin bir artış yaşamışlardır. Fiziksel sınırlılıklarının kalktığına ve sosyal kapasitelerinin arttığına dikkat çeken bir katılımcı şunları söylemiştir:

> *"Koşturmak istiyorum, yapmak istiyorum. Aklımda kaldı yapamadım. Ama vücut buna izin vermiyor. Nefes nefese kalıyorsunuz, yoruluyorsunuz, beliniz ağrıyor. İyice sıkışmış gibi hissediyorsunuz kendinizi o bünyede. Mesela kilo verince, o kadar içimde kalan şey var ki bir bakıyorum onu da yapmışım, onu da yapmışım, onu da yapmışım. Oh diyorum yapamadıklarımı hep yapıyorum falan diye." (K6: 41, Kadın, Lisans, Evli, Ev hanımı).*

Bu yeni benliğin gündelik yaşama entegrasyonu, eş ve yakın çevrede de önemli bir değişimi beraberinde getirmiştir. Kimi katılımcılar, geçmişte kiloları nedeniyle eşiyle ya da aile üyeleriyle sorunlar yaşadığını, ameliyat sonrası bu ilişkilerin daha yapıcı ve destekleyici hâle geldiğini ifade etmiştir. Örneğin K9'un aktardığı "Eşimle de kilo yüzünden sıkıntılarımız oluyordu, o da diyordu işte kilon fazladır. Artık yeter" sözleri, geçmişte yaşanan gerginliği gösterirken; zayıflama sonrası bu ilişkilerde olumlu yönde bir dönüşüm yaşandığı da görüşmelerin geneline yansımaktadır. Katılımcı bu noktada şunları söylemiştir:

> *"İkincisi de dediğim gibi eşimle ilgili. Yani dediğim gibi sonuçta ben evliyim. Cinsel hayatınızdan tutun da duygusal hayatımıza kadar her şeyi etkiliyor yani bu kilo. Özgüvensiz hissediyorsunuz, eşinizin yanına gitmek istemiyorsunuz, onunla bir şey paylaşmak istemiyorsunuz. Ya en basitinden eşinizle birlikte olurken bile kilolusunuz ya, kötü hissediyorsunuz yani. Bir kıyafet giyemiyorsunuz, kendinizi saklama gereği duyuyorsunuz (...) kendi içimde kendimle yaşadığım bu savaş. Onu yenip ilişkimi normalleştirdim." (K2: 35, Kadın, Lisans, Evli, Memur).*

Tüm bu deneyimler, bireylerin yalnızca fiziksel olarak değil, toplumsal roller ve ilişkiler düzeyinde de bir yeniden yapılanma süreci geçirdiklerini göstermektedir. Cash ve Smolak, bedenle ilgili olumlu değişimlerin, bireyin çevresiyle olan ilişkilerine de doğrudan etki ettiğini; bu etkinin gündelik yaşamda daha görünür ve aktif roller üstlenmeye katkı sunduğunu belirtmektedir[42]. Katılımcıların ifadeleri, bireyin artık sadece tüketici değil; "kendine yatırım yapan" bir özne olduğunu görmemiz açısından önem taşımaktadır.[43] Benzer biçimde, Bordo, bedenin sosyal bir anlatı alanı olduğunu ve bireylerin bu alan üzerindeki kontrolünün, onları toplumsal sahnede daha görünür ve güçlü kıldığını ifade eder.[44] Katılımcıların bu ifadeleri, bedenin dönüşümünün aynı zamanda gündelik hayatın ritmini, temposunu ve anlamını da değiştirdiğini görmemiz açısından önem taşımaktadır.

---

42 Cash – Smolak, *Body Image: A Handbook of Science, Practice, and Prevention*, 85.

43 Foucault, *Biyopolitikanın Doğuşu: Collège de France Dersleri, 12*

44 Susan, *Unbearable Weight: Feminism, Western Culture, and the Body,* 110.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışma, mide küçültme ameliyatı geçiren bireylerin deneyimleri üzerinden bedeni sadece fiziksel açıdan değil; sosyolojik, psikolojik ve kültürel yönleriyle de incelemeyi amaçlamıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler, obezitenin sadece bir sağlık sorunu olmadığını, toplumsal yapılar, kültürel normlar ve bireysel psikoloji ile yakından ilişkili çok boyutlu bir deneyim olduğunu ortaya koymuştur. Obez bireyler de tüm bunlardan hareketle kilolarının toplumsal algılarını ve öznel kimliklerini derinden etkilediğini belirtmekte, bedenlerinin genellikle normatif düzene uymayan bir fazlalık olarak tanımlandığına dikkat çekmektedir. Bu durum, modern toplumlarda bedenin bir çeşit toplumsal sermaye haline geldiğini göstermektedir. Öte yandan, yeme pratiklerinin duygusal yüklerin telafisinde oynadığı rol belirgindir. Katılımcılar, yalnızlık, aile içi çatışma ve değersizlik hissi gibi duygusal zorluklarla başa çıkmak için yemek yeme eylemini kullandıklarını belirtmiştir. Bu bulgu, feminist beden çalışmalarında vurgulanan "duygusal yeme" kavramı ile örtüşmektedir. Katılımcıların gerçekleştirdiği bu eylem, bireysel bir davranış bozukluğu olmasından öte, toplumsal destek yoksunluğunun bir yansıması olarak yorumlanmaktadır.

Ameliyata karar verme sürecinde sosyal medya platformlarının belirleyici bir etkisinin olduğu görülmektedir. Bu mecra, katılımcılar için hem bilgiye erişim hem de normatif baskıların şekillendiği bir platform olmuştur. Özellikle sosyal medya fenomenleri tarafından idealize edilmiş beden dönüşümlerinin sunulduğu içerikler, bireyleri cesaretlendirirken aynı zamanda ameliyat sonrası zorluklar karşısında hayal kırıklığına da yol açmıştır. Bu da sosyal medyanın bir yandan motive edici, bir yandan ise gerçekçi olmayan beklentiler oluşturan bir alan haline geldiğini göstermektedir.

Ameliyat sonrası sürece bakıldığında katılımcıların edindikleri deneyimler, birçok bireyde özgüven ile sonuçlanırken bazı katılımcılarda pişmanlık hissinin oluşmasına sebep olmuştur. Bireyin hızlı bir şekilde sosyal yaşama dâhil olması olumlu bir sonuç olarak tanımlanırken, ameliyat sonrası ortaya çıkan sağlık sorunları bu müdahalenin olumsuz bir şekilde anlamlandırılmasını sebep olmuştur. Tüm bu deneyimlerden hareketle bireylerin yalnızca fiziksel olarak değil, toplumsal roller ve ilişkiler düzeyinde olumlu veya olumsuz yeniden bir inşa sürecine dâhil olduğunu göstermektedir. Katılımcıların ifadeleri de, bireyin artık sadece tüketici değil; "kendine yatırım yapan" bir özneye dönüştüğü görmemiz açısından dikkat çekicidir.

Tüm bunlardan hareketle mide küçültme ameliyatının sadece medikal bir girişim olmadığını, bireylerin toplumsal normlar, cinsiyet rolleri ve kültürel kabullerle ilişkilerini yeniden tanımlamalarına olanak tanıyan bir süreç olduğunu söylemek mümkündür. Bu da mide küçültme ameliyatlarının sadece bireysel bir eylem olmadığını, içeriğinde farklı toplumsal dinamiklerin de olduğunu göstermektedir. Çalışmada elde edilen verilerden hareketle aşırı kilo sorununun, ailevi, sosyal, kültürel ve ekonomik bağlamlarıyla birlikte ele alınması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Kaynakça | References

Aydın, Dilara. *Tıbbi Denetim Yoluyla İnşa Edilen Bedenler: Tüp Mide Ameliyatı Olan Bireylerin Bedenlerine Yönelik Deneyimlerine Sosyolojik Bakış*. İzmir: Bakırçay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022

Baudrillard, Jean. *Tüketim Toplumu*. çev. Hazal Deliceçaylı – Ferda Keskin. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2008.

BBC News. "Türkiye'de kilo verme ameliyatında ölen kadının ailesi İngiltere'deki satış etkinliklerinin engellenmesini istedi" (15 Mayıs 2024), 1-2. https://www.bbc.com/turkce/articles/cjljl5n55yyo

BBC News. "Mother-of-two dies during Turkey weight-loss op" (11 Kasım 2024), 1-2. https://www.bbc.com/news/articles/cdd0r31md7no

Bordo, Susan. *Unbearable Weight: Feminism, Western Culture, and the Body*. Berkeley: University of California Press, 2003.

Braun, Virginia – Clarke, Victoria. "Psikolojide Tematik Analiz Kullanımı". *Psikolojide Nitel Araştırma* 3/2 (2006), 77–101.

Carolan, Michael S. *Embodied Food Politics*. Farnham: Ashgate, 2011.

Cash, Thomas F. – Smolak, Linda. *Body Image: A Handbook of Science, Practice, and Prevention*. New York: Guilford Press, 2011.

Colles, Susan L. et al. "Hunger Control and Regular Physical Activity Facilitate Weight Loss After Gastric Banding". *Obesity Surgery* 18/6 (2008), 708–714. https://doi.org/10.1007/s11695-007-9276-7.

Courcoulas, P. Anita et al. "Weight Change and Health Outcomes at 3 Years After Bariatric Surgery Among Patients with Severe Obesity". *JAMA Surgery* 150/10 (2015), 931–940. https://doi.org/10.1001/jamasurg.2015.1534.

Foucault, Michel. *Biyopolitikanın doğuşu: Collège de France dersleri 1978–1979. İstanbul*: Heretik Yayınları, 2013.

Giddens, Anthony. *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. Stanford: Stanford University Press, 1991.

Goffman, Erving. *Damga: Örselenmiş Kimliğin İdare Edilişi Üzerine Notlar*. İstanbul: Heretik Yayınları, 2022.

Karmali, Shahzeer et al. "Weight recidivism post-bariatric surgery: A systematic review". *Obesity Surgery, 23/11*, (2013), 1922–1933. https://doi.org/10.1007/s11695-013-1067-9

Livhits, Masha et al. "Behavioral Factors Associated with Successful Weight Loss After Gastric Bypass Surgery". *American Journal of Medicine* 125/2 (2012), 141–146. https://doi.org/10.1016/j.amjmed.2011.09.009.

Mechanick, Jeffrey I, et al. "Clinical Practice Guidelines for the Perioperative Nutritional, Metabolic, and Nonsurgical Support of the Bariatric Surgery Patient". *Obesity* (2013), 21-27 https://doi.org/10.1002/oby.20461.

Moorhead, S. Anne et al. "A New Dimension of Health Care: Systematic Review of the Uses, Benefits, and Limitations of Social Media for Health Communication". *Journal of Medical Internet Research* 15/4 (2013), 85. https://doi.org/10.2196/jmir.1933.

Neuman, W. Lawrence. *Toplumsal Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Yayın Odası Yayınları, 2006.

NTV. "Mide küçültme ameliyatı sonrası ölüm iddiası! 'Doktor bize hakkını et, benim hatammış' dedi" (22 Ağustos 2024), 1-2. https://www.ntv.com.tr/galeri/turkiye/mide-kucultme-ameliyati-sonrasi-olum-iddiasi-doktor-bize-hakkini-helal-et-benim-hatammis-dedi,JGsU8pcM70-1Oq_Lxc898w

Ourahmoune, Nacima. "Embodied Transformations and Food Restrictions: The Case of Medicalized Obesity". *Journal of Business Research* 75 (2017), 192–201.

Ölçer, Sabahat – Tayanç, Mehmet. "'I Will Never Succeed': An Inductive Thematic Analysis of Psychosocial Challenges Experienced Before Sleeve Gastrectomy Among Patients in Turkey". *Journal of Patient Experience* 13 (2026), 1-10. https://doi.org/10.1177/23743735261458021

Özcan, Burcu. "Geç Kapitalist Tüketim Toplumunun Tüketici Kimliklerine Ev Sahipliği Yapan Meta Beden". *E-Journal of New World Sciences Academy* 2/3 (2007).

Puhl, Rebecca M. – Heuer, Chelsea A. "Obesity Stigma: Important Considerations for Public Health". *Social Science & Medicine* 69/7 (2010), 1013–1019. https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2009.12.041.

Sarwer, David B., et al "Psychosocial and Behavioral Aspects of Bariatric Surgery". *Obesity Research* 13/4 (2005), 639–648.

Tiggemann, Marika. "Sociocultural Perspectives on Human Appearance and Body Image". *Body Image: A Handbook of Science, Practice, and Prevention*, ed. Thomas F. Cash –Linda Smolak. 12–19. New York: Guilford Press, 2011.

Türünç, Ömer. *Sosyal Yaşamın Tıbbileşmesinin Bedenin Denetimi ve Biçimlendirilme Süreçleriyle İlişkisi: Mide Küçültme Ameliyatları*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

Zulkefli, Nur A. M. – Othman, Nor. "The Impact of Social Media on Patient Perceptions of Bariatric Surgery: A Literature Review". *Obesity Surgery* 30/9 (2020), 3564–3571. https://doi.org/10.1007/s11695-020-04526-7.